

Bøgerne medtager helt forbløffende nye ting og giver kyndig besked om dem; selv uafsluttede udgravninger som de nye jyske vikingetidsboplads i Vorbasse, Omgård og Trabjerg er kommet med. Forfatteren erklærer beskedent, at han ikke har foretaget dybtgående undersøgelser af hvert enkelt omtalt fund, men bygger på andres arbejder. Det kan naturligvis ikke være anderledes, men mange artikler er i virkeligheden præget af et grundigt selvstændigt arbejde og en velovervejet stillingtagen til problemerne. De er ofte så appetitvækkende, at man savner litteraturhenvisninger ved den enkelte artikel. Der findes blot en almen, ret kortfattet bogliste. Herudover har begge bind en indledning, et lille illustreret fagleksikon og sted- og personregistre.

Det føles som en mangel, at danske oldtidsminder uden for de nuværende, og i denne saglige sammenhæng irrelevante, grænser af 1658 og 1920 ikke er medtaget. Forfatteren skylder os et bind med Hedeby og Danevirke og med de mange danske runesten, blandt meget andet, øst for Øresund.

Niels Lund

Kirsten Bendixen: *Danmarks Mønt*. (Nationalmuseet, 1976). 109 s.

Som alle Nationalmuseets publikationer fremtræder denne bogs 2. udgave i elegant, iøjenfaldende udstyr. Den er ajourført bl.a. ved på omslaget i smukt farvefoto at gengive den enorme svenske krigsskat, der i 1968 fandtes i Balle på Djursland. Foruden bordsølv og elegante smykker omfattede den 12.121 mønter.

Og hovedsagen, mønterne, behandles i det væsentlige på samme måde som i bogens 1. udgave 1967. I en velskrevet, smukt illustreret fremstilling orienteres museets publikum om møntvæsenets

udvikling i Danmark fra begyndelsen med de første Hedebymønter o. 825 til dronning Margrethe 2.s mønter. Mest omhyggeligt behandles middelalderen, hvor forfatteren tillægger de bevarede mønter den største betydning for den almindelige historieskrivning. Der lægges særlig vægt på at understrege dansk møntvæsenets forhold til udlandet, både ved påvisning af fremmede forbilleder for danske mønttyper og ved omtalen af udenlandske penge, der i perioder var den almindelige valuta i Danmark.

Der er grund til at fremhæve, at forfatteren i det afsluttende kapitel til oversigten over udmøntningerne føjer en kort redegørelse for pengevæsenets udvikling og herunder giver en forbilledlig klar fremstilling af det middelalderlige såkaldte feudale pengevæsen og dets indførelse og udvikling i Danmark. Ikke mindst i kraft af dette afsnit er den elegante lille bog en påmindelse om de muligheder, der ligger i en yderligere udnyttelse af numismatikken i den mere samfundsorienterede historieforskning.

Helge Paludan

Herluf Nielsen: *Skæbnedage og hverdage i dansk middelalder. Diplomatarium Danicum og Danmarks Riges Breve*. (Det danske Sprog- og Litteraturselskab, 1976). 20 s.

Den foreliggende publikation, der vel snarest bør betegnes som en pjece, rummer en kort præsentation af Diplomatarium Danicum/Danmarks Riges Breve, der sammen med Ordbog over det danske Sprog er grundstammen i Sprog- og Litteraturselskabets virksomhed. Den er udgivet 15. oktober 1976 for at bringe dette storværks leder, historikeren og kildeudgiveren C. A. Christensen, en særdeles velfortjent hyldest på 70-årsdagen.

Der er ikke tale om noget videnskabeligt skrift, men om en oversigtsmæssig

orientering, der ikke bringer kendere og benyttede af værket noget nyt. Hvilken læserkreds, skriftet da sigter mod, synes noget uklart.

Kildeudgivelsernes og specielt Diplomatiets tilblivelseshistorie fremstilles så kortfattet og afproblematiseret, at der ikke kan siges at være tale om noget egentlig historiografisk arbejde. Samtidig gør dog teksten så udstrakt brug af middelalderlig og filologisk terminologi, at det vil vanskeliggøre den forudsætningsløse læser tilegnelsen. Til studerende og andre, der kan investere de fornødne kræfter i arbejdet med hæftet, vil det dog give en praktisk første information om, hvad DD/DRB er, og om den arbejdsindsats, der ligger bag det.

Helge Paludan

Marianne Antoniewitz: *Vallø gods og dets ejere indtil 1461*. (Skrifter udgivet af Lokalhistorisk Afdeling nr. 5, 1976), 88 s.

Københavns Universitets lokalhistoriske afdeling og dens leder, lektor Knud Prange, står bag udgivelsen af Marianne Antoniewitz' afhandling, der oprindeligt er skrevet som specialeopgave i historie hos lektor Kai Hørby. Meget a propos svinger bogens fremstilling mellem drøftelse af problemstillinger af væsentlig almenhistorisk rækkevidde og en forfølgelse af emnets detaljer ud i alle kroge af de sjællandske sogne.

Afhandlingens sigte synes dobbelt: dels at belyse og dokumentere den ændring i de middelalderlige godsers driftsform og struktur, ved hvilken især i det 15. århundrede den enkelte gård trådte i landsbyens sted som driftsenhed, dels at fremskaffe så præcis information som overhovedet muligt om, hvilket bøndergods der til enhver tid i 1400-tallet lå under Vallø, som blev et karakteristisk eksempel på hovedgården som admini-

strationscentrum i et kompleks af strøgods. Det bør nævnes, at forfatterens blik for den overordnede problemstilling sløres noget under behandlingen af de enkelte Vallø-ejeres kamp for besiddelserne; men de enkelte kapitler er dog så overskueligt fremstillede og så præcist og sobert konkluderede, at afhandlingen trods forkærligheden for detaljer bevarer sin værdi for det videre perspektiv.

Faktisk udgør den lidet pretentøse bog noget af et skoleridt i kildekritisk arbejdsmåde. Dette skyldes især præciseringen af, at hovedkilderne til viden om emnet, et skifte fra 1421 og den såkaldte Valløregistratur af 1541, kun kan afvinges oplysninger om problemstillingen, Valløbesiddelsernes omfang og herkomst, hvis de ses i lyset af den godspolitiske brug, der skulle gøres af dem, da de blev til. Ved med omhu at blotlægge disse kilders ophavssituation lykkes det forfatteren at argumentere overbevisende for, hvad hun kan vente at finde omtalt og uomtalt i disse opregninger af gods, og dermed for sine konklusioners bærekraft.

Bogen fremtræder således som et smukt eksempel på kildekritikkens suverænitæt og nødvendighed (omend næppe tilstrækkelighed) i en tid med hang til teoretiserende bygning af luftkasteller.

Helge Paludan

Michael Venge (udg.): *Bondekær eller tyræn? Tekster til Christian II's regime, politik og personlighed*. (Odense Universitetsforlag, 1975). 50 s.

Med dette lille kildeudvalg har Michael Venge ønsket at fremlægge et materiale, der kan danne udgangspunkt for diskussion af de to modstridende hovedopfattelser af Christian 2.s politik og personlighed, den, der ser kongen som almuen, bøndernes og borgernes, beskytter imod adelens undertrykkelse, og den, der